

РЕЦЕНЗІЯ

на рукопис монографії

«Історико-географічний аналіз регіонального природокористування: теорія, методологія, практика»

доцента Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

Афанасьєва Олега Євгеновича

Особливим об'єктом комплексних наукових досліджень сьогодні все частіше постає антропосфера як суцільна оболонка людської діяльності. Відомо, що вона не одразу набула просторової континуальності, а формувалася дискретно, внаслідок поступового залучення тих чи інших просторів під вплив економічної діяльності людини. В цьому процесі найважливішу роль відігравали чинники й напрями природокористування, які розвивала людина.

Рецензований рукопис монографії "Історико-географічний аналіз регіонального природокористування: теорія, методологія, практика" виконана згідно із планом підготовки докторської дисертації, присвяченій актуальним дослідженням, що містить значну наукову новизну. Незвичним є погляд автора на поняття природокористування в якості процесу і чинника формування суцільного простору життєдіяльності людини (т.зв. "антропосфера"). Чи не вперше у вітчизняній історії географічної науки здійснене комплексне дослідження ретроспективи становлення природокористування як наукової категорії, виділені періоди цього процесу, визначено внесок українських вчених у її формування.

Автор вперше зробив спробу систематизувати існуючі наукові уявлення і виробити структуровану ієрархію територіальних систем природокористування, визначити місце і функції типів, видів, форм природокористування. Є в запропонованій ієрархічній структурі цих систем природокористування доволі цікаві пропозиції, як-от, інкорпоровані, інтразональні форми природокористування тощо.

Монографія умовно складається з двох великих блоків. Перший блок змістовно слідує в напрямі історії географії, оскільки тут досліджується теоретико-методологічна база існуючих уявлень про природокористування, процес його формування в географії як наукового напрямку (окремої науки), еволюція методологічних концептів, що заклали наукове підґрунтя для цього напрямку, оцінюється внесок світової і вітчизняної наукової думки у теоретичну і практичну складові природокористування, з'ясовано його роль і місце у структурі географії, історичної географії тощо. Також чи не

вперше у вітчизняній науці в монографії пропонується комплексне і цілісне дослідження із джерельної бази історії природокористування, зокрема, запропонована автором її інфологічна модель.

Другий змістовний блок монографії присвячений апробації теоретико-методологічних положень історії природокористування на прикладі окремого геоісторичного регіону – Південно-Східної України. Через те, що у сучасному науковому і суспільно-політичному розумінні цей регіон є доволі неоднозначно виокремлюваним, О.Є. Афанасьєв ґрунтовно розглядає різні методики і підходи до визначення його просторових меж, застосовує для цього історико-географічні, суспільно-географічні, математичні інструментарії. Так, принциповою є концепція регіональної дуальності і фронтірності, сформульована автором. Цікавими є запропоновані схеми районування України за принципами географічного центрizmu, геоісторичним, загальногеографічним, визначена етапність становлення у науці окремих методологічних підходів до районування території країни. У "Історичних студіях регіонального природокористування" автор монографії акцентує увагу на окремих складових процесу історії природокористування Південно-Східної України, які визначили специфічність і унікальність даного геоісторичного регіону. Уперше автор монографії запропонував обґрунтовану ієрархічну модель історико-географічного районування цього регіону.

Отже, говорячи про новизну рецензованого рукопису, варто відмітити, що його авторові вдалося віднайти принциповий власний підхід до топологізації регіональної геоісторичної реальності як цілісності, обґрунтувати місце і роль історичних процесів природокористування у формуванні і розвитку регіону дослідження.

Наукове дослідження О.Є. Афанасьєва має і значне практичне значення через потенціальні можливості її застосування для аналізу і прогнозування подальшого як наукового розвитку вітчизняної історії географії і історичної географії, так і суспільно-географічних регіональних комплексів. Останнє проілюстровано

Постаті, події, повідомлення

Наукові записки. №1. 2013.

автором на конкретних прикладах застосування геоісторичного підходу до аналізу розвитку окремих ключових ділянок на теренах досліджуваного регіону.

Отже, рецензований рукопис монографії

дозволяє стверджувати про наявність значної наукової новизни у її змісті, самостійність виконання і оригінальність застосованих автором методик і підходів, науково-методологічну і практичну значущість її для вітчизняної науки.

Рецензент –

доктор географічних наук, професор,
завідувач кафедри економічної і соціальної
географії Одеського національного університету
імені І.І. Мечникова

 О.Г. Топчієв

Підпис проф. Топчієва О.Г. засвідчую:
Декан ГГФ Одеського
національного університету
імені І.І. Мечникова, професор

Є.А.Черкез